

Els cascos blaus van tenir el seu gran moment a principis dels anys noranta, quan participaren en moltes missions per mantenir la pau arreu del món.

Consell, que ja eren cinc amb dret a veto (Rússia, els EUA, la Xina, França i Gran Bretanya); que el país que entrés

havia de ser un país del Tercer Món (els països postulats van ser l'Índia, el Brasil, el Pakistan, Nigèria, Mèxic i Egipte);

que calia revisar el sistema de representació per zones; que potser convindria que hi fossin Alemanya i el Japó; i altres aspectes. Però la cosa es va aturar quan es va arribar al debat de si els nous membres permanents del Consell de Seguretat també havien de tenir dret a veto: els cinc primers es van oposar rotundament a compartir el dret. I el cop de porta va ser tan gran que mai més no s'ha tornat a obrir la caixa dels trons. Malgrat això, ara més que mai són molts els que recorden que el problema no sols continua existint, sinó que Bush i els seus adlalters l'han aguditzat, tirant pel dret cap al camí cap a Bagdad. I de segur que aquest no serà el darrer capítol.

Oriol Cortacans

Israel, el primer de la fila

Un dels arguments utilitzats pel Govern dels Estats Units d'Amèrica i els seus aliats en aquesta intervenció armada contra l'Iraq és el de fer respectar les resolucions de les Nacions Unides. Així, lluny de voler debilitar aquest organisme internacional, els caps de govern d'estats com l'espanyol o el del Regne Unit, o el dels mateixos Estats Units, justifiquen el seu compromís amb la guerra per evitar que Saddam Hussein i el seu règim continuïn saltant-se sistemàticament les resolucions preses en el marc del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, i que no sigui un mal exemple per a altres països que s'atreveixin a "vulnerar la legalitat internacional".

Realment, no es pot pas dir que el règim totalitari de Saddam Hussein sigui un exemple de respecte als dictats de les Nacions Unides. De fet, des que acabà la guerra del Golf, la del 1991, el dictador iraquí ha vulnerat setze resolucions de l'ONU. Una xifra no gens menyspreable, certament.

Dit això, però, si es fa una revisió de totes les resolucions de les Nacions Unides que avui encara són violades, s'observarà que l'Iraq no és pas al primer lloc de la fila dels infractors internacionals, com es va encarregar de demostrar fa poc el professor Stephen Zunes, de la Universitat de San Francisco. El seu estudi és conservador en el sentit que només recull les resolucions que molt clarament exigeixen la fi d'una activitat, i no pas les de llenguatge ambigu o que es refereixen a tota la comunitat internacional sense referir-se a cap conflicte en particular. Tampoc hi ha inclòs les resolucions que van ser violades durant molt temps però que avui ja no tenen sentit, com l'ocupació del Timor per Indonèsia o del sud del Líban per Israel.

Així, qui ocupa, i molt destacadament, la primera posició entre els estats infractors és Israel, amb 31 resolucions incompletes. L'estat hebreu, com és fàcil de suposar, s'ha sal-

tat sistemàticament i sempre que ha considerat oportú totes les resolucions que feien referència a l'enfrontament amb Palestina. La primera, la resolució 252, del 1968, "insta urgentment Israel a derogar les mesures que canvien l'estatus legal de Jerusalem, incloses les expropiacions de terres i propietats". Des del 1968. Som al 2003.

La darrera resolució que es va saltar Israel és la 1.435, de l'any passat. L'ONU fa una "crida a Israel a retirar-se a les posicions de setembre del 2000 i a aturar les activitats militars dins i al voltant de Ram Al-lah, inclosa la destrucció d'infraestructures civils i de seguretat".

El segon de la fila és Turquia. Aquest estat s'ha saltat 23 resolucions. Vuit més que l'Iraq. Totes són referides al conflicte de la sobirania de la illa de Xipre. En aquest sentit val a dir que l'ONU no ha destacat gaire per prendre mesures com aquestes en la defensa dels kurds en territori turc.

El tercer país que més resolucions de l'ONU s'ha saltat és el Marroc, amb 18. La majoria d'aquestes fan referència a l'ocupació dels territoris del Sàhara Occidental.

Paradoxalment, doncs, els tres països que més resolucions de l'ONU incompleixen, per davant de l'Iraq, són tres dels més fervents aliats dels Estats Units a la regió. Hi ha qui, com el periodista rus Alexandr Oumnov, assegura que això pot ser mortal després de la guerra de l'Iraq. Per a Oumnov, un cop acabades les hostilitats i amb un govern a mida a Bagdad, encara serà més evident que és Israel el que més resolucions incompleix, i que per tant els Estats Units es mouen en doble llenguatge. Aleshores, segons Oumnov, amb l'Iraq controlat Washington podrà fer pressió molt més fàcilment sobre Tel-Aviv que sobre l'Aràbia Saudita o sobre l'Iran; "així, paradoxalment, Israel perdrà sens dubte finalment més que no pas guanyarà amb el derrocament de Saddam Hussein". *O. C.*

“EUA no accepta l'essència de l'ONU”

Rafael Grasa,
professor de relacions
internacionals a la
Universitat Autònoma
de Barcelona (UAB),
analitza la crisi
de les Nacions Unides
que ha generat l'actual
guerra contra l'Iraq
i les qüestions
que planteja
a la resta de països
la política exterior
dels Estats Units.

Què suposarà la guerra per a l'ONU?

—Per a mi el problema de fons d'aquesta guerra és que es fa per l'exclusiu mecanisme del poder militar. El poder militar dels EUA és absolutament abassegador, com mai a la història, però al mateix temps no pot guanyar confiança, i aquesta actitud unilateral de no respectar la legalitat internacional crea una situació en què s'obliga els altres països a dir: “molt bé, vostè té el poder, però jo no tinc cap confiança amb el que vostè farà.” A més, l'hiperpoder serveix per a poc davant de gent amb poc poder, és una mica el que passava amb les armes nuclears i Vietnam, on no eren suficientment dissuasòries per als nord-vietnamites, que sabien que no les farien servir. Els EUA tampoc no poden amenaçar un petit país africà dient que li enviaran 300.000 soldats, perquè això té molts costos d'imatge que a la societat internacional actual no són menystenibles. I la prova és que els EUA han estat sis mesos buscant la legitimació pel Consell de Seguretat que finalment no ha obtingut.

—I com afecta això l'ONU?

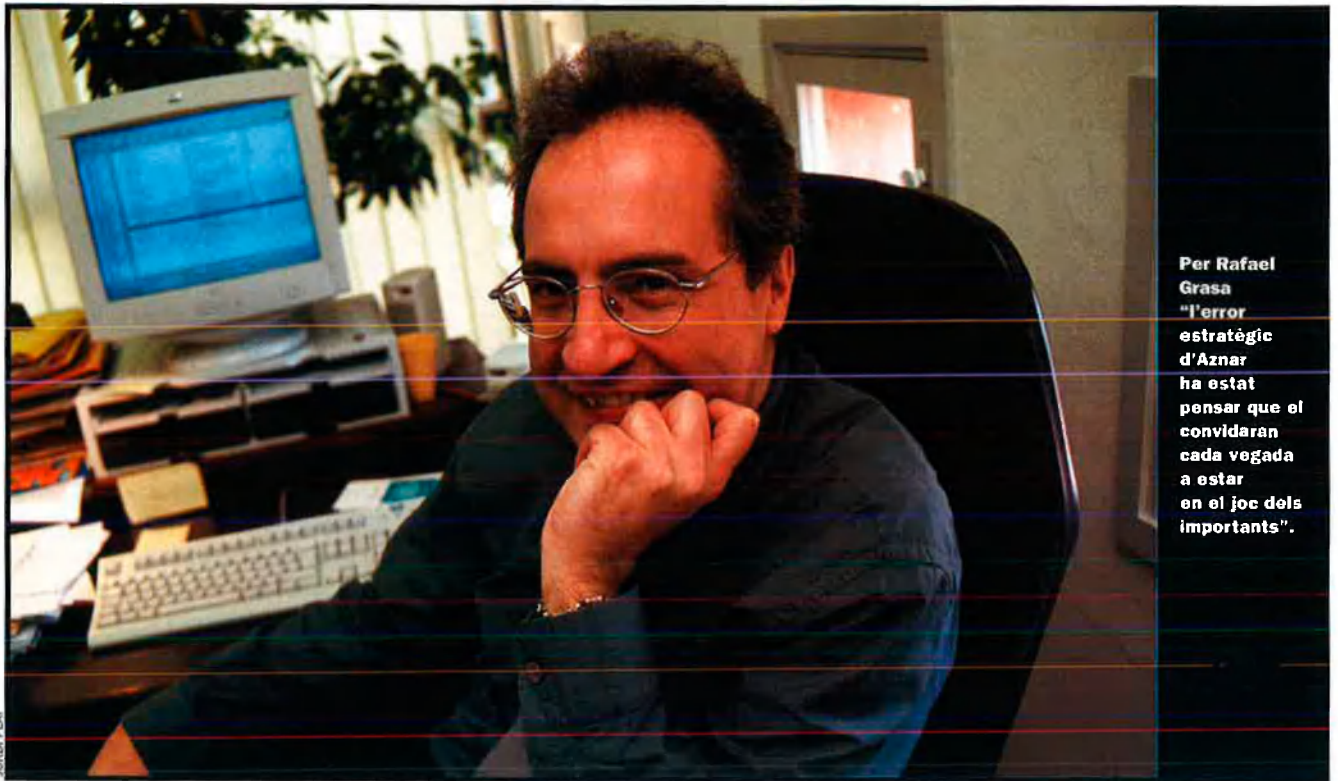
—El tema de fons és que durant un temps la legalitat internacional se sostenia de manera que es planteja tornar a un món sense regles. I un món sense regles és perillós; em sembla radicalment erroni el que han dit Bush, Ana Palacio i Aznar, que anem a unes regles noves o que no hi ha regles o que s'ha de crear un nou ordre. No estic d'acord amb aquest intent de fer veure que les Açores són una altra Itàlia. No, no, les regles són clares, les regles que hi havia fins ara, que s'han anat creant al llarg dels segles i sobre-

tot des de 1918 fins ara, són regles que diuen que l'ús de la força no és discrecional dels estats, sinó que està sotmès a les regles de les Nacions Unides. La discrecionalitat en l'ús de la força està en mans del Consell de Seguretat, que és el que pot assegurar si hi ha una amenaça a la pau i a la seguretat internacional. I això precisament, la legalitat, és el que a les Açores es llança per la borda.

—La intervenció a Kosovo tampoc no es va dur al Consell de Seguretat. Quina diferència hi havia?

—Kosovo tampoc no va ser una intervenció legal, però podria dir-se que hi havia una certa legitimació. No perquè s'hagués produït el veto —per cert, que el president Aznar va cometre un cras error dient que aquella intervenció també es va vetar: no es va arribar a vetar perquè no es va votar mai—. Ni tan sols Rússia va dir que ho vetaria amb la contundència amb què ara ho ha dit França. Això no es va produir, però sí que hi havia una posició diferent, hi havia unes resolucions, un cert consens que, en el context del que es van anomenar “intervencions humanitàries”, no podia acceptar-se la massacre i el genocidi a Kosovo. El que passa és que ara l'ONU queda fracturada.

El que diuen els EUA, que és el principal contribuent, quan paga, de les Nacions Unides, és que no accepta el seu ordre, que no accepta l'essència de la Carta de l'ONU. I el missatge que dona és: “pots actuar unilateralment i saltar-te la Carta de l'ONU si ets prou fort per fer-ho.” I a sobre s'argumenta dient que es fa perquè l'ONU en aquesta ocasió no ha estat a l'alçada de les circumstàncies.

Per Rafael Grasa "l'error estratègic d'Aznar ha estat pensar que el convidaran cada vegada a estar en el joc dels importants".

—En canvi vostè és del parer que no s'han aprofitat prou totes les possibilitats de la Carta de l'ONU.

—Sí, una gran part de la Carta de l'ONU no s'ha aplicat mai. El capítol 7, anomenat "coercitiu", diu que quan hi ha una agressió, una amenaça a la pau i a la seguretat o un trencament de la pau, es pot actuar coercitivament, bé amb sancions econòmiques bé amb ús de la força militar. Però per fer això hi ha un mecanisme molt poderós a la Carta, que és el que està recollit de l'article 43 a l'article 47, que permet formar forces de l'ONU amb militars de diversos països, crear un estat major conjunt i mecanismes d'ús de la força sota la bandera de les Nacions Unides. Això no s'ha fet mai. Quan Aznar diu que no hi ha regles, no és cert. El que hi ha hagut fins ara és la utilització de l'article 42 de la Carta, que permet als membres de l'ONU fer, quan hi ha una autorització del Consell de Seguretat, com hi va haver el 1991, el que estigui a les seves mans per tornar a la situació anterior, en què no hi havia amenaça a la pau, agressió o trencament de la pau.

—Un dels arguments de l'eix bel·licista que s'han fet servir en els darrers dies és "el canvi de règim". És vàlid?

—Això vulnera ja no el capítol 7 de la Carta de l'ONU, sinó l'essència de la Carta, el primer capítol, l'article 2 que diu que "no hi ha ingerència en assumptes interns dels estats". Sense això no hi hauria Nacions Unides. L'ONU continua acceptant el principi de la Pau de Westfàlia de 1648 que no hi ha ingerència en assumptes interns, i només hi ha hagut una esclata, que és la que s'ha discutit molt en els anys 90 del deure d'ingerència humanitària quan hi ha violacions massives i sistemàtiques dels drets humans fonamentals. Però, és clar, una cosa és dir això en casos com Rwanda o Kosovo o en general als Balcans i una altra cosa és dir això a l'Iraq en un moment en què no hi ha cap violació massiva de drets humans fonamentals. De fet, les grans violacions massives del règim de Saddam Hussein, que n'hi ha hagut, es van fer per exemple amb el gasejament dels kurds el 1988 i en aquell moment no es va dir res. Dir que es fa per treure un dictador impresen-

table és com dir als altres països: "quan no m'agrada, intervindrà."

—Què pot passar a partir d'ara?

—Diria que inicialment semblarà que es restableix la ferida, hi haurà una proposta de resolució de l'Assemblea General i probablement es posicionarà en contra de la guerra. Dubto que França i Alemanya s'atreveixin a presentar una resolució de condemna al Consell de Seguretat; podria ser, però els EUA la vetarien. Després hi haurà algun tipus de resolució del Consell de Seguretat respecte la postguerra a la zona. El problema no és que es restableixi aparentment la capacitat legislativa del Consell de Seguretat, el problema és que es crea una desconfiança en el sistema. Per dir-ho d'alguna manera, el sistema ha funcionat sempre amb una base implícita: el Consell de Seguretat té dret a dir quan hi ha amenaça a la pau i a la seguretat, però ho fa amb el supòsit d'escollir la majoria dels membres. I ara el que es posa en joc és aquesta idea.

—Això és irrecuperable?

—No. Dependrà molt de què passi a la guerra. I aquí hi ha tres factors.

“Els EUA no poden presentar un sol cas de veto a una resolució seva per intentar incrementar el control sobre l'Iraq”

Primer la durada de la intervenció. Jo crec que serà curta, però per decisió dels mateixos nord-americans. És a dir, que si les coses es compliquen no s'allargarà enormement la presència a la zona. Després hi ha la quantitat de baixes que es produiran. I tercer és clau l'escenari d'immediata postguerra, si s'aconsegueix o no eliminar Saddam Hussein, si l'agafen viu, si hi ha algun tipus de sanció. El Consell de Seguretat dubto que ara com ara estigui disposat a crear un tribunal penal *ad hoc* com el que es va fer per a Rwanda o l'antiga Iugoslàvia. Aquests factors hi jugaran molt, igual que el que pugui passar amb la zona del Pròxim Orient. En tot cas l'ONU, després d'això, ja no serà el mateix. Tot dependrà també de la possibilitat o no d'una reelecció de Bush el 2004.

—Per què?

—La raó última de la intervenció ara ja és intentar assegurar la reelecció i alhora salvar la cara. S'ha anat tan lluny amb el desplegament de forces que no intervenir-hi és tant com abaixar-se els pantalons. Si Bush guanya les eleccions, sortirà reforçat aquest grup de falcons neoconservadors enormement ineptes, intel·lectualment de segona categoria.

I aquesta gent podria fomentar l'unilateralisme amb unes Nacions Unides a la carta, per quan els interessés. Seria una política exterior basada en l'ús de la força, amb l'atac preventiu i al mateix temps en coalicions *ad hoc* per a cada problema, i aquest és l'error estratègic d'Aznar: pensar que el convidaran cada vegada a estar en el joc dels importants. Aquesta política faria més mal. Si pel contrari Bush perd les eleccions, pel mateix resultat de la intervenció, la situació pot ser diferent.

—Vostè creu que cal revisar el funcionament de l'ONU i sobretot el Consell de Seguretat?

—Sí. Es podria pensar en noves formes de la Carta, però malgrat tot el que tenim és bastant millor que l'ús discrecional de la força, perquè a partir d'aquest moment si ho fa EUA, per què no ho pot fer un altre? Quan tu tens poder militar però no tens con-

fiança, i la teva única credibilitat és no amenaçar amb el pal sinó emprar el pal, arriba un moment que no ho pots fer, perquè tothom dirà que no s'atreviran amb mi que sóc petit.” I efectivament una vegada podran fer-ho, dues també, però arribarà un moment, com ja ha passat, que el Consell de Seguretat mirarà cap a un altre cantó perquè el país no és important, i aleshores ni tan sols hi hauria resolució de condemna. La Carta també permetria prendre decisions en funció de l'incompliment de les resolucions del Consell de Seguretat, que això sí que de veritat socava la legitimitat. El país que més resolucions ha incomplert és Israel, seguit de Turquia i el Marroc. I també EUA i Gran Bretanya han incomplert resolucions. La Carta té mecanismes de sanció com ara expulsar nacions de l'Assemblea General o impedir que certes nacions siguin membres electes del Consell de Seguretat per incompliment d'algunes obligacions que tenen com a membres. També l'Assemblea General podria prendre més funcions. En aquest sentit hi ha una certa passivitat en general de les Nacions Unides, que té a veure amb la capacitat disruptiva dels EUA. Qui més qui menys té por que no li arribin els diners dels EUA.

Ara bé, aquesta crisi posa ja en evidència que la reforma de les Nacions Unides és inevitable i hauria de tornar a estar a l'agenda ràpidament. El problema és que tota reforma en

profunditat de la Carta de Nacions Unides està condicionada al vot favorable dels cinc membres permanents del Consell de Seguretat i per tant difícilment es podria fer en contra dels EUA.

—Abans parlava de mesures coercitives. L'embargament decretat contra l'Iraq pel Consell de Seguretat va ser una bona mesura?

—Els embargaments són mesures coercitives necessàries. Jo estic en contra d'aquesta guerra, no és justa ni legítima, però m'agradaria que els que diuen això no diguin a continuació que necessàriament s'ha d'aixecar l'embargament a l'Iraq. Les mesures coercitives econòmiques poden funcionar i durant la primera part de l'embargament, entre agost del 1990 i gener del 1991, abans de l'inici de les hostilitats, van funcionar perquè realment es va impermeabilitzar la frontera. Una altra cosa és que les sancions econòmiques indiscriminades, al llarg de molt de temps, sense anàlisi, poden acabar essent molt contraproduents per a la població civil, com ha passat a l'Iraq.

Des del moment que comences a permetre el mecanisme de petroli per aliments i li dones l'exclusiva a Rússia, i aquests ho subcontracten a altres empreses, crees un mecanisme de supervivència del propi règim. En la pràctica hi ha hagut molts mesos en què no es controlava el que es podia fer. Les sancions, si es vol, es poden aplicar amb molta més efectivitat. Pel que fa a les inspeccions, és veritat que per elles mateixes no havien donat resultat, però, insisteixo, perquè Nacions Unides tampoc no havia pressionat totalment. És evident que Saddam ha jugat amb aquest tema, però fa dotze anys que ho fa i no per culpa del Consell de Seguretat sinó per culpa dels membres de l'ONU. Els EUA no poden presentar un sol cas en què s'hagi vetat una resolució seva per intentar incrementar la política de control de l'Iraq, simplement tampoc els interessava i tothom donava com a bo el que hi havia.

Oriol Cortacans